

Socialdepartementet
103 30 STOCKHOLM

Bättre insatser vid missbruk och beroende (SOU 2011:35)

Arbetsgivarverket svarar på eget initiativ på missbruksutredningens betänkande. Arbetsgivarverket är en av de centrala parterna på arbetsmarknaden. Som sådan borde Arbetsgivarverket ha funnits med bland de övriga parterna på remisslistan.

Arbetsgivarverket begränsar sitt yttrande till att enbart ha synpunkter beträffande förslagen som presenteras under rubrikerna 2.5 Företagshälsovården och 9 Arbetsplatsen, arbetsmarknadspolitiken och socialförsäkringen. Många av de förslag som betänkandet *Bättre insatser vid missbruk och beroende* (SOU 2011:35) presenterar har inte någon beröring med arbetsgivarpolitiken och därmed ingen beröring med Arbetsgivarverkets verksamhetsområde.

2.5 Företagshälsovården

- Arbetsgivarverket avstyrker utredarens förslag.

9 Arbetsplatsen, arbetsmarknadspolitiken och socialförsäkringen

- Arbetsgivarverket tillstyrker att de bestämmelser som styr arbetsgivarens ansvar inte utvidgas
- Arbetsgivarverket tillstyrker att regelefterlevnad kan underlättas genom att arbetsgivare får hjälp i sitt förebyggande arbete
- Arbetsgivarverket föreslår att den hjälp som ges är kvalitetssäkrad behandling
- Arbetsgivarverket föreslår att fler aktörer än kommun och företagshälsovård ska kunna erbjuda kvalitetssäkrad behandling

Företagshälsovården kan ha en viktig roll som stöd till arbetsgivare när det gäller att identifiera och interвенера riskbruk. Arbetsgivarverket anser dock att det är viktigt att specialister utreder, bedömer och behandlar skadligt bruk och beroende. Denna kompetens finns sällan hos företagshälsovården. Skadligt bruk och beroendeproblem bör därför i första hand hanteras av specialister inom hälso- och sjukvården som utreder, bedömer, behandlar och rehabiliterar.

Arbetsgivarverket delar inte utredningens slutsatser (sid. 98), att *det [är] vanligt att alkohol och drogproblem inledningsvis ignoreras, men när problemtynngen*

ökar är arbetsgivarens reaktion alltför ofta att försöka avsluta anställningen i stället för att på ett adekvat sätt uppfylla rehabiliteringsansvaret. Generellt finns en stor kunskap hos Arbetsgivarverkets medlemmar om att sjukdom som är kopplat till missbruksproblem inte är skäl till uppsägning. Däremot gäller i dessa fall, som i andra sammanhang, att en anställd som inte kan utföra något arbete av betydelse för arbetsgivaren löper risk att bli uppsagd. Eftersom det finns förslag beträffande fortbildning i beroendefrågor för bl.a. läkare, är det viktigt att de inom ramen för denna utbildning även får kännedom om reglerna i arbetsrättslagstiftningen.

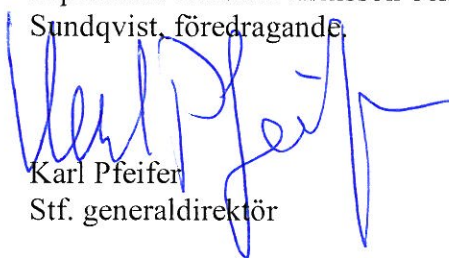
En utredning som täcker av ett närliggande område är Översyn av de arbetsmarknadspolitiska insatserna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga m.m (den så kallade FunkA-utredningen, Dir. 2011:59). Utredaren förordar att FunkA-utredningen även ser över behovet av särskilda insatser för missbruksgrupper. Arbetsgivarverket menar att det är viktigt att *individ Anpassa* insatser och åtgärder. Det är inte rimligt att anta att alla personer med missbruksproblematik är i behov av samma typ av insatser. Arbetsgivaren, arbetstagaren samt eventuellt även företagshälsovård eller motsvarande sakkunnig hjälp bör tillsammans se över vilka åtgärder som för just den arbetstagaren skulle innebära största möjliga chans att återkomma i arbetsförmåga och förhindra återfall.

Utredningen anser att en oberoende expertresurs inte behöver vara en verksamhet som formellt benämns företagshälsovård. Denna slutsats delas av Arbetsgivarverket. Arbetsgivarverket vill här poängtera att utgångspunkten i 12 § i Arbetsmiljöverkets föreskrift om systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1) är att arbetsgivaren ska anlita företagshälsovård **eller motsvarande sakkunnig hjälp**. Arbetsgivarverkets ståndpunkt är i detta fall samstämmig med föreskriftens formulering att det överordnade i detta fall är sakkunskapen. Företagshälsovården har en konkurrensfördel beträffande komplexa arbetsmiljö- och rehabiliteringsproblem, dels genom en bred multidisciplinär kompetens, dels det utvecklade teamarbete som finns hos många företagshälsovårdsleverantörer. Beträffande missbruksproblem är det oftast inte denna multidisciplinära kompetens som är avgörande för ett bra resultat utan snarare sakkunskap beträffande missbruksfrågor.

Det nuvarande statsbidraget till företagshälsovården är bland annat avsett för att tidigt genomföra koordinerade insatser i ett sjukfall. Arbetsgivarverkets uppfattning är att den enskilde, arbetsgivaren, arbetslivet och samhället skulle tjäna på om även personer som *inte* är sjukskrivna utan genomför sin rehabilitering samtidigt som de är i arbete kan omfattas av bidraget. Arbetsgivarverket har framfört kritik mot att bidraget är riktat till företagshälsovården och inte till arbetsgivaren. Det rådande förhållandet innebär att kommunikationen mellan arbetsgivare och företagshälsovården blir avgörande för om Arbetsgivarverkets medlemmar ska få möjlighet att tillgodogöra sig bidraget för tidiga koordinerade insatser, vid till exempel missbruksproblem. Eftersom bidraget är riktat till företagshälsovården har arbetsgivare av naturliga skäl sällan tillräcklig kunskap om bidragen.

Utredningen anser att det riktade statsbidraget till företagshälsovården för vissa insatser inom rehabiliterings området, utöver befintliga uppgifter, även ska utgå till anordnare av företagshälsovård som arbetar systematiskt med att tidigt uppmärksamma och intervensera vid riskbruk, skadligt bruk och beroende av alkohol och andra droger. Arbetsgivarverkets uppfattning är att riktade statsbidrag ska omfatta arbetsgivare som tar sitt ansvar för rehabiliteringsinsatser med hjälp av företagshälsovården eller av expertresurser som definitionsmässigt inte är att betrakta som företagshälsovård.

Beslut i detta ärende har fattats av stf. generaldirektör Karl Pfeifer. Vid den slutliga beredningen deltog enhetschef Elisabet Sundén Ingeström, socialförsäkringsexperterna Chatrine Eriksson och Lena Stadigs samt arbetsmiljöexpert Gunnar Sundqvist, föredragande.

Karl Pfeifer
Stf. generaldirektör

Gunnar Sundqvist
Arbetsmiljöexpert